

RANGLARNING INSON PSIXOLOGIYASIGA TA'SIRI

Berdimurodova Mahbuba Baxtiyor qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Xalqaro jurnalistika fakulteti

baxtiyorovna0507@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada ranglarning inson psixologiyasiga ta'siri, ularning emotsional holat, xulq-atvor va qaror qabul qilish jarayonidagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida turli ranglarning inson ruhiyati va fiziologik holatiga ta'siri psixologik hamda statistik ma'lumotlar asosida o'rganildi. Shuningdek, ranglarning marketing, ta'lim, tibbiyot va kundalik hayotdagi ahamiyati yoritildi. Olimlarning ilmiy qarashlari asosida ranglar inson kayfiyati, diqqat va samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

Kalit so'zlar: rang psixologiyasi, emotsiya, inson ruhiyati, marketing, rang terapiyasi, psixologik ta'sir, vizual idrok.

Annotation

This article analyzes the influence of colors on human psychology and examines their role in emotions, behavior, and decision-making processes. The study investigates the psychological and physiological effects of different colors based on scientific and statistical data. In addition, the importance of colors in marketing, education, medicine, and everyday life is discussed. According to scholars' opinions, colors significantly affect mood, attention, and productivity.

Keywords: color psychology, emotions, human psychology, marketing, color therapy, psychological influence, visual perception.

Аннотация

В данной статье рассматривается влияние цветов на психологию человека, а также их роль в эмоциональном состоянии, поведении и процессе принятия решений. В ходе исследования изучено психологическое и физиологическое воздействие различных цветов на человека на основе научных и статистических данных. Также раскрывается значение цветов в маркетинге, образовании, медицине и повседневной жизни. На основе мнений ученых установлено, что цвета оказывают значительное влияние на настроение, внимание и продуктивность человека.

Ключевые слова: психология цвета, эмоции, психология человека, маркетинг, цветотерапия, психологическое воздействие, визуальное восприятие.

Kirish

Inson atrof-muhitni asosan vizual idrok orqali qabul qiladi. Ranglar esa vizual qabul qilishning eng muhim elementlaridan biri hisoblanadi. Qadim zamonlardan beri ranglar inson hissiyotlari, kayfiyati va xulq-atvoriga ta'sir qiluvchi omil sifatida qaralgan. Bugungi kunda esa rang psixologiyasi nafaqat san'at va dizayn, balki marketing, ta'lim, tibbiyot hamda biznes sohalarida ham keng qo'llanilmoqda. Ranglar inson ruhiyatiga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Masalan, qizil rang energiya, faoliyat va xavf hissini uyg'otsa, ko'k rang tinchlik va ishonch hissini paydo qiladi. Yashil rang tabiat va osoyishtalik bilan bog'liq bo'lsa, sariq rang quvonch va faollik ramzi sifatida talqin qilinadi. Shu sababli turli muassasalar, kompaniyalar va reklama agentliklari ranglarning psixologik xususiyatlaridan faol foydalanadi. Psixolog olim Carl Jung ranglarning inson ongosti bilan bog'liqligini ta'kidlagan. Uning fikricha, ranglar inson hissiyotlari va ruhiy holatini ifodalovchi kuchli psixologik vosita hisoblanadi. Nemis olimi Johann Wolfgang von Goethe esa ranglarning emotsional ta'sirini ilmiy jihatdan o'rgangan va "Ranglar nazariyasi" asarida ularning inson ruhiyatiga ta'sirini izohlab bergan.

Tadqiqotlarga ko'ra, inson biror mahsulot yoki muhit haqidagi ilk taassurotining 60–90 foizini aynan ranglar asosida shakllantiradi. Marketing sohasidagi izlanishlar esa xaridorlarning qaror qabul qilishida rang muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Shu sababli rang psixologiyasini o'rganish zamonaviy jamiyatda katta ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — ranglarning inson psixologiyasiga ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qilish, turli ranglarning emotsional va fiziologik xususiyatlarini aniqlash hamda ularning jamiyat hayotidagi o'rnini yoritishdan iborat.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. Psixologik tahlil metodi

Turli ranglarning inson hissiyoti, kayfiyati va ruhiy holatiga ta'siri psixologik jihatdan o'rganildi.

2. Statistik tahlil metodi

Marketing va psixologiya sohasidagi xalqaro tadqiqotlar asosida ranglarning inson qarorlariga ta'siri statistik ma'lumotlar yordamida tahlil qilindi.

3. Qiyosiy tahlil metodi

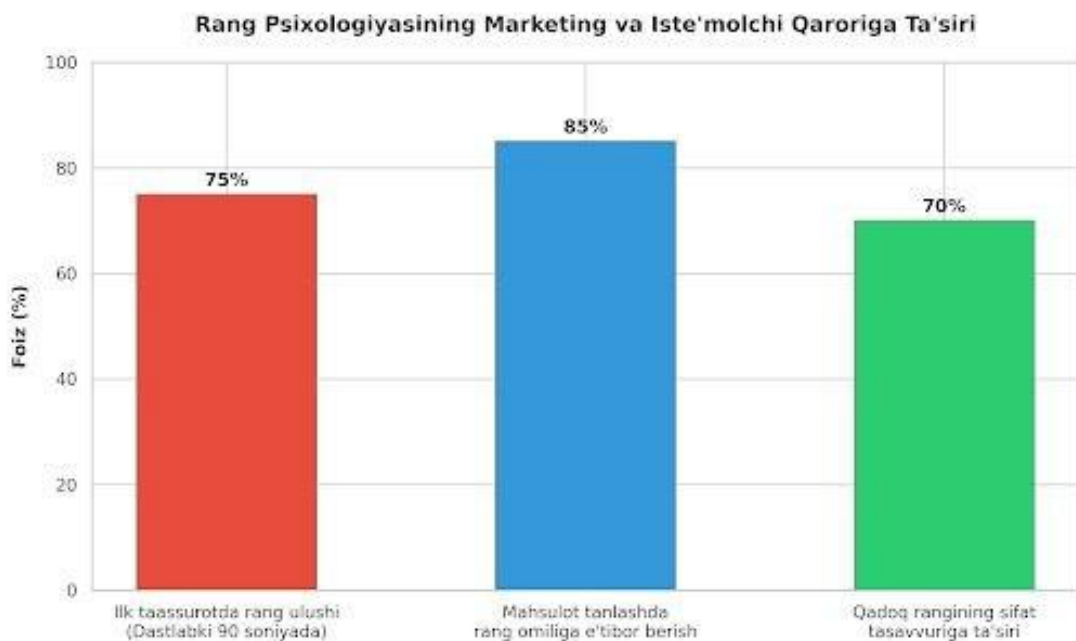
Turli ranglarning fiziologik va emotsional ta'siri o'zaro taqqoslandi hamda ularning qo'llanish sohalari o'rganildi.

4. Ilmiy manbalarni tahlil qilish metodi

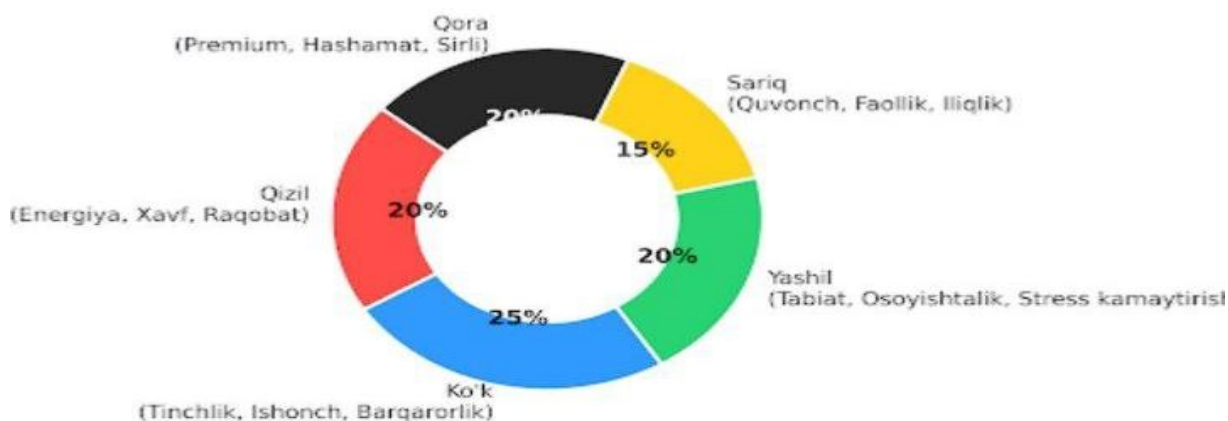
Psixologiya, nevrologiya va dizayn sohasidagi ilmiy maqolalar, monografiyalar va olimlarning nazariyalari tahlil qilindi.

Dunyo bo'ylab tadqiqot natijalari ranglarning inson ruhiyati va xulq-atvoriga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Psixologik tadqiqotlarga ko'ra, qizil rang yurak urishini tezlashtirishi va insonda hayajon hissini uyg'otishi mumkin. Shu sababli u reklama va sport sohaslarida keng qo'llaniladi.

Ko'k rang esa aksincha tinchlantiruvchi ta'sirga ega bo'lib, ishonch va barqarorlik hissini uyg'otadi. Shu sababli ko'plab banklar va texnologik kompaniyalar logotiplarida aynan ko'k rangdan foydalanadi.



Marketing tadqiqotlariga ko'ra, iste'molchilarning qariyb 85 foizi mahsulot tanlashda rang omiliga e'tibor beradi. Bundan tashqari, insonning mahsulot haqidagi dastlabki taassuroti 90 soniya ichida shakllanadi va uning asosiy qismi rang bilan bog'liq bo'ladi. Carl Jung ranglarni inson ongosti bilan bog'liq psixologik ramzlar sifatida izohlagan. Uning fikriga ko'ra, ranglar insonning ichki hissiyotlarini aks ettirishi va kayfiyatiga bevosita ta'sir qilishi mumkin.



Johann Wolfgang von Goethe esa ranglarning emotsional ta'siri turlicha ekanini ta'kidlab, sariq rangni iliqlik va quvonch, qora rangni esa qayg'u va sirli holat bilan bog'lagan.

Tibbiyotda ham ranglardan terapiya vositasi sifatida foydalaniladi. Tadqiqotlarga ko'ra, yashil va ko'k rangli muhit inson stressini kamaytirishga yordam beradi. Shu sababli ko'plab shifoxonalarda aynan sokin ranglardan foydalaniladi. Ta'lim jarayonida ham ranglarning ahamiyati katta. Yorqin va uyg'un ranglar o'quvchilarning diqqatini oshirishi hamda ma'lumotni yaxshiroq eslab qolishga yordam berishi aniqlangan.

Biroq ranglarning ta'siri har bir insonning madaniyati, yoshi va shaxsiy tajribasiga qarab farqlanishi mumkin. Masalan, ayrim madaniyatlarda oq rang poklik ramzi bo'lsa, boshqalarida motam ma'nosini anglatadi. Shu sababli rang psixologiyasi universal emas, balki madaniy omillar bilan chambarchas bog'liqdir.

Nevropsixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ranglar inson miyasidagi limbik tizim faoliyatiga ta'sir qiladi. Aynan limbik tizim hissiyotlar va emotsional reaksiyalarni boshqaradi. Shu sababli ranglar inson kayfiyati va stress darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Amerikalik psixolog Andrew Elliot tadqiqotlariga ko'ra, qizil rang insonda ehtiyotkorlik va xavf hissini uyg'otadi hamda ayrim hollarda stress gormonlari miqdorini oshiradi. Shu bilan birga, ushbu rang sport musobaqalarida raqobatbardoshlikni kuchaytirishi aniqlangan.

Tadqiqotlar natijasida ko'k va yashil ranglarning inson diqqatini jamlash va aqliy samaradorlikni oshirishga yordam berishi aniqlangan. Shu sababli zamonaviy ofislar va kutubxonalarda aynan pastel hamda sovuq ranglardan keng foydalaniladi. 2019-yilda olib borilgan marketing tadqiqotlariga ko'ra, mahsulot qadoqlaridagi

ranglar xaridorlarning 70 foizdan ortig'ida mahsulot sifati haqidagi tasavvurni shakllantiradi. Ayniqsa, qora rang premium va hashamat belgisi sifatida qabul qilinadi. Shuningdek, rang terapiyasi tibbiyotda qo'shimcha psixologik yordam usuli sifatida qo'llanilmoqda. Ayrim shifoxonalarda bemorlarning stress darajasini kamaytirish maqsadida och yashil va moviy rangli interyerlardan foydalaniladi.

Xulosa

Umuman olganda, rang psixologiyasi insonning emotsional, fiziologik va ijtimoiy faoliyatiga ta'sir qiluvchi muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ranglar orqali inson kayfiyati, motivatsiyasi va hatto qaror qabul qilish jarayonini boshqarish mumkinligi zamonaviy tadqiqotlar orqali isbotlangan.

Ranglarning inson ongiga ta'siri marketing, reklama, ta'lim va tibbiyot kabi ko'plab sohalarda samarali qo'llanilmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar rivojlanayotgan davrda vizual kommunikatsiyada ranglarning o'rnini yanada ortib bormoqda. Shu bilan birga, ranglarning psixologik ta'siri madaniy va individual omillarga bog'liq ekanligi sababli, bu yo'nalishda hududiy va milliy tadqiqotlarni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kelajakdagi ilmiy izlanishlar ranglarning inson miyasi faoliyati bilan bog'liqligini chuqurroq o'rganishga hamda psixologik terapiya va sun'iy intellekt texnologiyalarida ranglardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Carl Jung. Man and His Symbols. London, 1964.
2. Johann Wolfgang von Goethe. Theory of Colours. Cambridge University Press, 1810.
3. Elliot, A. J., Maier, M. A. "Color Psychology: Effects of Perceiving Color on Psychological Functioning." Annual Review of Psychology, 2014.
4. Heller, E. Psychology of Color. Wiley Publishing, 2009.
5. Singh, S. "Impact of Color on Marketing." Management Decision Journal, 2006.
6. Kaya, N., Epps, H. "Relationship Between Color and Emotion." College Student Journal, 2004.
7. Birren, F. Color Psychology and Color Therapy. New York, 2013.
8. Ou, L. C. et al. "Color Emotion and Color Preference Studies." Color Research and Application Journal, 2011.
9. Stone, N. "Environmental Color and Productivity." Journal of Interior Design, 2003.
10. Whitfield, T., Wiltshire, T. Color Psychology: A Critical Review, 1990.